

Fredag 24 februari 2017 - nr 16
Lösnummer 30 kr

För dig som vill förändra världen #141
tidningensyre.se

Syre

"Om något borde vi slås av att de 71 miljöpartisternas motion är för svag. Det borde ha varit ett totalförbud mot vapenexport i sin helhet."

Mattias Gönczi

Glöd – Ledare

I Kenya kämpar bönderna för bättre priser och villkor • Zoom 12–19

Teets baksida och möjligheter

GLÖD Per Gahrton på Under ytan: Ett demaskerat USA • Jerker Jansson om ett frö till revolution

RADAR Världen rustar upp • Mjukgörare klassas som farliga • Nya satsningar för skydd av haven

ENERGI I blickfånet: Budskap om tillit • Mat med Jenny • Syre tipsar: Odla egen chili • Pyssel

Man kan förfäras över alternativa fakta, men ibland måste man få ha roligt också #lastnigh-tinsweden.

Behovet för vissa män att förklara för kvinnor att de bär fel kläder tycks konstant, antingen handlar det om för lite på stranden eller för mycket under statsbesök.

Totalförbud svensk vapenexport

För snart två år sedan lämnade den parlamentariskt tillsatta Krigsmaterielexportöversynskommittén (Kex) fram sin utredning om en ny lagstiftning för svensk vapenexport. Att en ny lag är nödvändig har varit uppenbart länge. Med den gamla lagen har vi inte bara gjort de vida uppmärksammade affärerna med Saudiarabien, utan också med flera andra diktaturer och ickedemokratier som Thailand, Turkiet, Qatar och så sent som i fjol (efter debatten om Saudiarabien) Förenade arabemiraten. Men det har dragit ut på tiden.

Först tog utredningen tre år och än har regeringen inte lagt någon proposition. Att en proposition dragit ut på tiden är inte väldigt förvånande, för Kex-utredningen har mött en hel del motstånd: Svenska freds, Svenska kyrkan och Amnesty International har alla i remisserna samstämmigt kritiserat förslaget för att det inte räcker för att hindra exporten till diktaturer och ickedemokratier. Och om vi läser delar av kommitténs förslag förstår vi varför:

”Kommittén föreslår att ... statens demokratiska status ska utgöra ett centralt villkor vid tillståndsprövningen. En stats demokratiska status bedöms utifrån förekomsten av demokratiska institutioner, statens respekt för demokratiska processer samt de medborgerliga och politiska rättigheterna. Ju sämre den demokratiska statusen är desto mindre utrymme föreligger för att tillstånd beviljas. I det fall det finns grava brister i den demokratiska statusen utgör det hinder för beviljande av tillstånd.”

Det är inte svårt att läsa in rätt stort spelrum i de meningarna. Institutionen för strategiska produkter (ISP), som står för tillståndsprövningen, konstaterar i sitt långa och kritiska remissvar att det förvisso, beroende på hur ”hinder” ska tolkas, nog kan begränsa försäljningen till vissa uppenbara diktaturer, men att utfallet är oklart i fråga om de flesta icke-demokratier. Vidare konstaterar man att utredningens förslag när det gäller allvarliga

MPs valaffisch från 2002 verkar ha blivit blodigt allvar för MPs partiledning.

kränkningar av mänskliga rättigheter knappast innebär någon praktisk skillnad mot i dag alls. Tvärtom indikerar de att den nya formuleringen riskerar att bli svagare än den nu gällande.

Men propositionen väntas komma nu under våren och frågan har återigen aktualiserats av att SVT uppmärksammat en motion till Miljöpartiets kongress, undertecknad bland annat av de fyra riksdagsledamöterna Annika Lillemets, Carl Schlyter, Jabar Amin och Valter Mutt. En motion som handlar om att Miljöpartiet borde utnyttja sin regeringsställning till att kräva ett totalstopp för vapenexport till diktaturer.

Egentligen borde det här inte vara exceptionellt. Tvärtom borde det krav som framförs i motionen vara en självklarhet. Men den här frågan är ett demokratiskt haveri.

Det finns några frågor där överenskomelser och riksdagsbeslut inte bara skiljer sig från opinionen på valdagen, vilket ju kan tyckas vara ett besvärande faktum i en demokrati, utan också från de ingående partiernas egna kongressbeslut. Det här är en sådan fråga.

S, MP, KD, L och V utgör en riksdagsmajoritet och har alla kongressbeslut på att vapenexport till diktaturer ska vara förbjuden. Vi har alltså en situation där regeringspartierna borde vara överens och vi har en blocköverskridande majoritet för ett förbud. Så om Kex-utredningens förslag blir till proposition och sedan vinner i riksdagen, utan ett tydligt förbud, är det svårt att inte se det som ett hårt mot demokratin. Det finns i så fall inget ytterligare sätt för medborgarna att rösta om de vill få ett förbud mot vapenexport till diktaturer, för det har de redan gjort. Och det finns all anledning att tro att väljarna vill ha ett sådant förbud.

Ja, det finns faktiskt all anledning att tro att väljarna vill gå längre än så. Faktum är att när SOM-institutet ställde frågan 2009 var fler för än emot ett totalförbud mot vapenexport (39 procent mot 32 procent) och fem år senare när samma fråga ställdes av Ipsos var majoriteten (52 procent) för ett sådant totalförbud och fyra av fem var för ett förbud mot försäljning till länder som allvarligt kränker mänskliga rättigheter.

Sveriges opinion står i bjärt kontrast mot hur frågan hanteras i praktiken. Istället ligger Sverige enligt Sipri (Stockholm international peace research institute) på tolfte plats på listan över världens största vapenexportörer de senaste tio åren och per capita är vi en av de absolut största. Och om något borde vi slås av att de 71 miljöpartisternas motion är för svag. Det borde ha varit ett totalförbud mot vapenexport i sin helhet.

Mattias Gönczi

Omslagsfoto: Ola Höiden

Sara Granér

Trump visar det verkliga USA

Den kollektiva avsmaken inför Donald Trump är visserligen befogad, men den drar uppmärksamheten ifrån vad han är: en produkt av det land som har gjort honom till president. Han drar masken av våra drömmars liberala, humana USA och visar vad som finns under den, skriver Per Gahrton på veckans Under ytan.

Per Gahrton är doktor i sociologi, före detta riksdagsledamot för Folkpartiet och Miljöpartiet de Gröna och ledamot av Europaparlamentet för Miljöpartiet. Han var initiativtagare till Miljöpartiet och var dess första manliga språkrör. Han är före detta sekreterare för European Greens, ordförande i EU-parlamentets Kinadlegation, ordförande i den gröna tankesmedjan Cogito och ordförande för Palestinagrupperna i Sverige. Han har skrivit ett 30-tal böcker.

Foto: Schyffel/Wikipedia/Creative Commons 3.0

Valet av Donald Trump till USA-president är förstås ur de flesta anständiga synvinklar en katastrof. Men inget ont som inte har något gott med sig. Inte minst intressant är att så många gamla inbitna USA-älskare tycks ha drabbats av en chock och ibland vridit sin hållning till USA 180 grader. I Sydsvenskan förutspår en av svensk offentlighets mest oreserverade USA-dyrkare, Per T Olsson, en total omsvängning av hela världsläget och uppmanar alla att "spänna fast säkerhetsbältena" (22/1). På insändarplats i samma tidning uppmanas till resebojkott mot USA. Och ABs Lena Mellin, som kanske inte direkt är före detta USA-dyrkare, väcker ändå uppmärksamhet när hon betecknar USA som en "(tidigare?) ledande demokrati" (30/1). Över stora delar av Europa låter det likadant: "I USA är demokratin bara en fasad" (Le Monde 7/1). Trump hotar att "förstöra de västliga värderingarna" (Der Spiegel nr 4/17).

Listan på yttringar av avsmak och chock över Trump, från vänsterfolk, över liberaler och gröna, till långt in på den borgerliga högersidan, kunde göras hur lång som helst.

Det genuina USA

Ändå är det ett perspektiv som saknas, i varje fall för en som fick sin grundläggande USA-bild utformad under Vietnamkrigets och studentprotesternas 60-tal: Vad är det som är så nytt med Trump?

Givetvis är hans islamofobi, kvinnoförakt, murbyggnad mot Mexiko, klimatförnekande och allmänna slipprighet och inskränkthet värda allt fördömande han nu utsätts för av folk i alla politiska läger världen över, inte minst i Europa. När en svensk före detta statsminister offentligt funderar över om inte USAs nyvalde president är så bindgalen att han kommer att avsättas snart har det gått långt.

Ändå kan man fråga sig om inte Do-

nald Trump är ett ganska rättvisande uttryck för det verkliga, genuina USA, istället för den drömska illusion som präglar svensk USA-dyrkan och delvis förkroppsligades av Barack Obama, trots att denne inte ens lyckades stänga skammens Guantánamo. I Der Spiegel sammanfattar Holger Stark sina fyra år som USA-korrespondent med att beteckna det USA han lärde känna som präglad av storslatsvansinne och småaktighet (Grössenwahn und Kleingeist, nr 4/17). Och detta intryck fick han alltså under Obamas presidentskap. Alain Franchon menar under rubriken "Slutet på den amerikanska världsordningen" att Trump "inte är denna nya eras skapare, utan ett resultat av den" (Le Monde 21/1).

Dödsstraff, krig och mord

På listan över genomförda avrättningar ligger USA på fjärde plats efter de tre mest ökända dödsstraffsländerna Kina, Iran och Saudiarabien, men före Irak, Somalia och Egypten, för att inte tala om Europarådets alla medlemsländer där dödsstraffet är helt avskaffat. På vilket sätt delar genomsnittseuropéer grundvärderingar med dödsstraffsamerikaner?

Enligt Global reasearch och andra källor är USA det land som har den i särklass största militära närvaron i hela världen utanför sina egna gränser - minst 38 baser i 30 länder och mycket mer om man också räknar in mindre USA-anläggningar. Ryssland har baser i några före detta Sovjetrepubliker, Vietnam och Syrien, Kina möjligen militär närvaro på Seychellerna och gamla kolonialländer som Storbritannien och Frankrike något dusin militärenheter i före detta kolonier. Men USA-dominansen är total, liksom USAs militärutgifter, som är nästan lika stora som militärutläggen i samtliga andra stater tillsammans, inbegripet Kina och Ryssland.

USAs militära inblandning i andra länders angelägenheter efter andra världskriget är rekordstor, minst tio militärinterventioner i hela världen, från Nordkorea till Irak. Sovjetunio-

Foto: Andrew Hanik/AP/TT

Trump demaskerar myten om USA som demokratis, framstegens och fredens stomort på jorden, skriver Per Gahrton.

nen/Ryssland har gjort sig skyldigt till hälften så många, från Ungern till Ukraina och Kina till lika många, från Tibet till Paracellöarna. Dock har de båda sistnämnda nöjt sig med invasioner i grannländer, medan USA skickat anfallstrupper över hela jordklotet.

Enligt Reputation institutes skattning för 2016 ligger USA på 28 plats, strax före Argentina och Dominikanska Republiken, när det gäller gott rykte i omvärlden. Detta är långt efter 14 av EUs medlemsländer, inte minst Sverige som hamnade på förstaplats med 78 poäng, det vill säga 35 procent fler än USAs 56. Varför skulle vi ha särskilt mycket gemensamt med USA?

”Trump har effektivare än alla protester, Chomsky, Manning, Snowden och andra inhemska visselblåsare och utländska kritiker demaskerat myten om USA som demokratis, framstegens och fredens stomort på jorden.”

Det sedvanliga Human development index (HDI) ger USA ganska hög placering, på grund av dess höga teknologiska nivå, men justerar man med hänsyn till jämlikhetsaspekten (detta index kallas IHDI) rasar USA till 28 plats, efter 16 EU-länder, bland annat Sverige som intar tredjeplatsen efter Norge och Australien. Var finns de djupare likheterna mellan USA och EUs flertal?

Antalet mord i USA per 10 000 invånare är bland det högsta i den utvecklade världen (4,7), i samma klass som, men något högre än Indien och Bangladesh. För de flesta EU-länder, inte minst Sverige, är mordfrekvensen

mindre än en tiondel så hög. Tala om skilda världar!

Inga förpliktelser

När det gäller mänskliga rättigheter har det också länge funnits stora brister i USA. I sin rapport 2015, alltså före Trumpstyret, konstaterade Human rights watch visserligen att det finns en hel del konstitutionella skydd för grundläggande rättigheter. ”Men särskilt när det gäller straffrätten, invandring och nationell säkerhet bryter USA:s lagar och tillämpningar rutinmässigt mot rättigheter.”

Ganska tänkvärt är att USA visserligen undertecknade Internationella brottmålsdomstolens stadgar, men senare (före valet av Trump) informerade FNs generalsekreterare om att man inte anser sig ha några som helst lagliga förpliktelser med anledning av underskriften. Amerikaner ska aldrig kunna dömas av en internationell domstol, men tydligen afrikaner och folk från de flesta andra länder. I sin smitning från underskriften fick USA sällskap av tre ökända MR-lagbrytare: Israel, Sudan och Ryssland.

De flesta krassa fakta visar att föreställningen om att USA och Europa i grunden är likartade och har särskilt mycket gemensamt saknar saklig grund. I själva verket handlar det om helt olika modeller och samhällssystem som har väsensskilda grundvärderingar. Och så har det egentligen varit länge. Den så kallade transatlantiska gemenskapen är ett sandslott som kunnat upprätthållas endast med stöd av Stalins brutala hänsynslöshet och Putins auktoritära tendenser. I Sverige har det hämningslöst utnyttjats av välfärdssamhällets bittaste motståndare för att tvinga in oss i ett kolonialt USA-beroende via Nato-medlem-

skap, vilket givetvis syftar till att vi också ska anamma USA-modellen överlag, dess konkurrensvanvett, ojämlikhetsideal, främlingsfientlighet och våldsdyrkan.

Ett USA som sköter sitt

Donald Trump har alltså inte på några veckor skapat ett helt nytt USA. De goda och hoppfulla krafterna i det amerikanska civilsamhället finns lyckligtvis kvar och protesterar. Opinionssiffror ger honom den lägsta popularitetssiffran av någon nyvald USA-president sedan andra världskriget. Och han blev som bekant vald med tre miljoner röster färre än Hillary Clinton. Detta kan tolkas som hoppfullt för framtiden, men är också ett symptom på att USA-modellen är sjuk långt in i sina konstitutionella rötter. Och supermaktssystemet dominerar fortfarande totalt, precis som det alltid har gjort, också under retoriskt välmenande presidenter, som Carter eller Obama. Trump står inte för något grundläggande nytt, han visar bara upp grundbultarna i den socialreaktionära USA-imperialismen utan maskering och hycklande illusionsmakeri.

Trump har effektivare än alla protester, Chomsky, Manning, Snowden och andra inhemska visselblåsare och utländska kritiker demaskerat myten om USA som demokratis, framstegens och fredens stomort på jorden. Mot den bakgrunden borde man kanske, trots alla hans förfärligheter, hoppas att Trump i ett avseende håller vad han lovat, nämligen att hans USA ska strunta i resten av världen och ägna sig åt sig självt. Tänk om man får uppleva en värld som inte tvingas leva med USA som en överförmyndare och allhärskande efterrapning av det romerska världsväldet!

Per Gahrton

I Iran är det olagligt för kvinnor att vara utan slöja. Affischen ingår i en kommunal uppfostringskampanj – den som beslöjar sig ordentligt får rosor.

Foto: Dan Hansson/SvD/TT

Slöjdebatten döljer förtrycket

DEBATT Hur man än vänder sig har man ändå bak, och hur en kvinna än klär sig borde det ha varit annorlunda, och den trenden tycker jag det är dags att vända. Ta nu till exempel Ann Linde som reste till Iran på statsbesök och hade slöja på sig. Hon har blivit så utskälld från alla håll för att hon inte vägrade och visade solidaritet med de iranska kvinnorna som i lag är förbjudna att gå utan slöja.

Men vad hade hänt om hon hade gjort det? Det är olagligt i Iran och det finns säkert kvinnor där som hade känt att de fick stöd om den svenska ministern hade kommit utan slöja. Men jag är säker på att hon hade fått utstå lika mycket spott och spe som Margot Wallström fick när hon kritiserade Saudiarabien när hon var där på statsbesök förra året. Det skulle ha hetat att hon var osmidig som bröt mot landets lagar. Det skulle också dra blickarna från det arbete hon kom till Iran för att utföra. Ska Ann Linde inte få vara minister i första hand?

Det har gått troll i det här med slöjor och hijaber och jag tror det beror på att de syns så väl. Du kan inte se om en kvinna blir förtryckt av sin man om han inte slår henne så hon får blåmärken i ansiktet, men du kan se om hon har slöja på huvudet. Vi gör slöjan till symbolen för kvinnoförtrycket och då slipper vi ta itu med vårt eget.

Att kvinnor tvingas att dölja sitt hår eller sin hals eller några andra delar för att män vill ha kontroll är fel och det ska vi protestera mot, men det bästa sättet kanske inte är att en svensk handelsminister vägrar bära hijab. Låt då hellre kvinnorna som det handlar om säga sitt. Tvång mot kvinnor är i högsta grad verkligt och det går bra mycket längre än till en bit tyg. Vi kan inte peka på en kvinna och säga att hon inte får lämna hemmet ensam, för det vet vi inte. Men vi pekar på hennes huvudbonad och säger att den är ett bevis för att hon inte får leva som en fri människa, för det har vi bestämt.

I Sverige kan vi förbjuda slöjor så mycket vi vill, men det enda vi gör då är att säga att kvinnoförtryck är de andras problem. Själva är vi minsann så jämställda, även om kvinnan i grannhuset visst råkar gå in i dörrposten varenda helg. När en kvinna som bär slöja säger att hon själv har gjort det valet är många så snabba med att säga att hon ljuger eller att hon inte själv vet vad hon vill. Det är säkert välment men det är ändå att förtrycka henne en gång till.

Fråga istället vad vi kan göra för att alla kvinnor ska få den frihet de har rätt till. Om de får det kanske en stor andel tar av sig slöjan, men det är inte det viktiga. Det viktiga är att de har valet att göra och leva som de själva väljer. Kvinnokamp handlar om större saker än kläder och det tycker jag vi ska tänka på inför internationella kvinnodagen den 8 mars.

Kristina Wikström
Fritidspedagog

Låt fiskarna gödsla grönsakerna

DEBATT Går det att odla och producera mat utan jord? Ja, men inte utan vatten. Aquaponics eller - som det heter på svenska - akvaponik, vinner allt mer popularitet. Begreppet kommer från orden *aquaculture* och *hydroponics*. Metoden är inte ny och bygger på att växter och fisk agerar i symbios och tillsammans producerar maten. Redan för flera tusentals år sen brukade människorna i delar av Asien kombinera fiskodling med risodling.

På det sättet är akvaponik en win-win-metod. Något som definitivt behöver bli en starkare del av populärkulturen om morgondagens samhälle ska kunna vara grönare. Det finns flera aspekter som visar på att framtidens samhälle kan vara just ekologiskt och människovänligt i sin grund. Solenergi är ett exempel på det. Eftersom energin blir billigare och renare samtidigt som tekniken utvecklas leder den till nya typer av jobb. Andra exempel återfinns inom malmproduktionen.

All närodlat och närproducerad mat är inte nödvändigtvis ekologisk. Akvaponiken innebär grönare och billigare matproduktion liksom grönare livsstilar och arkitektur. I jämförelse med konventionellt jordbruk och fiske är akvaponik dessutom en enklare metod. Fiskar ger näring till växterna genom att utsöndra mineraler i bland annat form av avföring. Växterna får näringen i sig och växer. För att göra det mer populärt skulle akvaponik till exempel kunna läras ut redan på högstadiet inom ramen för hemkunskapen.

En annan fördel med akvaponik är dess möjligheter att bidra till städernas utveckling. Enligt FNs prognos kommer år 2050 runt 80 procent av befolkningen att bo i städer. Framför allt storstäderna kommer att

behöva nya och miljövänligare matproduktionsmetoder. Med akvaponik är det möjligt att ha miljövänliga, närodlat grönsaker och fiskar som kan produceras för invånarna. Något som redan är populärt bland takodlare i New York.

Dessutom, en fördel med stadsmiljö är att det varma spillvattnet behövs för att minska kostnader att värma upp vattnet i en nordisk klimat som Sverige. Därutöver blir det en del av den miljövänliga cykeln rörande hantering av produktion, avfall och återvinning. Samtidigt som nya och människovänligare typer av jobb tillkommer.

En tredje fördel är att man kommer åt problematiken med användningen av vattenbruk där fisken kan påverkas av sjukdomar eller där människan har förändrat naturen för att skapa större odlingsytor. Landbaserade odlingar i slutna kretslopp är miljövänligare eftersom vattnet filtreras och renas och sedan återförs till systemet. Det ger bättre kontroll över näringsämnen och kemikalier och minskar risken för smittspridning.

Akvaponik orsakar inte några utsläpp av näringsämnen eftersom fisk, musslor eller andra skaldjur odlas tillsammans. När vattnet återförs till fiskarna är det vattnet renare än vanligt dricksvatten. På det sättet och när det gäller mat är akvaponik mer än en metod. Det är samhällets framtid som bör inkluderas inom ekonomin och undervisning för kommande generationer.

En ekologisk framtidsmetod som kommer att förändra livet för fler och knyta människor närmare i strävan efter hållbar utveckling globalt.

Vladan Lausevic
Aktiv i Liberalerna

Akvaponik i liten skala. Benjamin Anselmo i Stockholm har två akvaponiksystem där växterna han odlar lever i symbios med akvariefiskarna.

Delta i debatten!

Skriv vad du tycker och skicka till glod@tidningensy.se. Vi tar emot texter på max 3 500 tecken (inklusive mellanslag) men håller du dig under 2 500 tecken har du större chans att få in texten. Vi förbehåller oss också rätten att korta texter som är längre. Skicka gärna med en porträttbild (ansiktsbild framifrån) och en presentation av dig själv. Normalt publicerar vi inte texter under pseudonym.

Panelen:

I blickfånget i veckans Syre handlar om tre liftare som utklädda till änglar tar tempen på tilliten i Sverige. Vad har du för tankar om och erfarenheter av lifande?

Helena Sjöberg, 74 år,
pensionär, Ängelholm

- På 1950-talet liftrade jag ofta in till Jönköping tillsammans med min syster. Vi tittade på dem som körde för att se om vi skulle kunna klara av dem om de blev våldsamma - om det var två stora starka gubbar åkte vi inte med. Det hände aldrig något. När jag var 17 år liftrade jag med en kompis från Paris till Grenoble. Vi var inte riktigt kloka, men var lätt att få lift och allt gick bra. En gång liftrade jag med en egyptier i Algeriet också, för att inte missa en middag på svenska ambassaden, men den missade jag ändå.

Olle Hilborn, 31 år,
kognitionsvetare och
spelutvecklare, Jämsjö

- Jag har fått lift någon gång och det har gått bra. Jag har också låtit någon åka med, men det är bara vid något enstaka tillfälle. Mycket för att antingen är bilen full av folk eller så är det ingen som liftar. Jag tänker generellt att det är rätt ofarligt.

Annette Chaplignin, 40 år,
aktiv i RSMH, Asperger-
rörelsen, norra Småland

- Jag har varit ute på vandringar ibland och träffat trevliga människor. Oftast hamnade jag i områden där buss-
trafiken var dålig. Men det gick jättebra att lifta och bilförarna var lika trevliga. Jag tycker också om att övernatta hos gamla och nya vänner, till exempel via couchsurfing. Att träffa människor på riktigt kan verkligen vara en jättespännande upplevelse!

Vill du vara med i panelen?

Varje vecka svarar tre personer i Syres läsarpå panel på en fråga. Vill du vara en av dem? Skriv till glod@tidningensy.se.

Kolet borta från Stockholm 2022

Den kritiserade koleldningen i Värtan i Stockholm ska upphöra redan 2022 istället för 2030 som Fortum tidigare uppgivit. Beskedet som kom i tisdags var överraskande eftersom Fortum tidigare stått en bra bit ifrån den rödgrönrosa majoritets löfte om att Stockholm ska sluta elda med kol till 2020.

Men nu har Fortum alltså svängt och kolet ska vara helt borta från Stockholm till 2022.

- Vi har kommit bra mycket närmre 2020. Varje år utan kol är en enorm klimatvinst. Jag känner mig väldigt glad och nöjd över det här, säger Katarina Luhr (MP), miljöborgarråd, till Stockholm direkt.

Kolkraftverket i Värtan är en av Sveriges enskilt största utsläppskällor av växthusgaser skriver tidningen, och en tidiga-relagd stängning på åtta år innebär att fyra miljoner ton koldioxid inte kommer ut i atmosfären.

Benita Eklund

Människor dör av svält i Sydsudan

Hungersnöd råder nu i delar av Sydsudan enligt uppgifter från landets statistiska centralbyrå. Nästan 1,4 miljoner barn som är akut undernärda riskerar att dö av svält i år i Nigeria, Somalia, Sydsudan och Jemen, enligt FNs barnfond Unicef.

Över 100 000 invånare riskerar att dö av svält medan ytterligare en miljon riskerar att drabbas av svält i Sydsudan. Det är den första hungersnöden att tillkännages sedan 2012. Utdragen konflikt är grundorsaken till matkriserna i alla fyra länder.

- Vi kan fortfarande rädda många liv. Den svåra undernäringen och den hotande hungersnöden har i stor utsträckning orsakats av människan. Vår gemensamma mänsklighet kräver ett snabbare ingripande. Vi får inte upprepa katastrofen 2011 med hungersnöden på Afrikas horn, säger Unicefs chef Anthony Lake.

Att det nu officiellt är hungersnöd i Sydsudan betyder att människor redan har börjat dö av svält, uppger FAO, Unicef och WFP i ett gemensamt uttalande.

Lyndal Rowlands/IPS

Norska staten inför rätta för oljeborrning

Oljeborrning i Arktis strider mot norsk grundlag. Det anser miljöorganisationer som stämt staten. I november kommer frågan avgöras under en två veckor lång rättegång, meddelar nu Oslo tingsrätt.

- Jag är väldigt glad att det här prövas. Det visar att systemet fungerar och att grundlagens miljöparagraf kan användas rättsligt, säger Truls Gulowsen, chef för Greenpeace i Norge.

Som Syre berättat tidigare har Greenpeace tillsammans med Natur och ungdom stämt norska staten för att de gett tillstånd till 13 olika bolag att borra efter olja i Arktisområdet. Den 13 november ska rättegången inledas i Oslo tingsrätt, meddelade domstolen i förra veckan. Det blir första gången som miljöparagrafen i norsk grundlag prövas. Den ger människor - de som lever nu liksom kommande generationer - rätt till en god livsmiljö. Helt oförenligt med att öppna nya oljekällor, menar miljöorganisationerna.

Om de planerade oljefälten blir verklighet blir ett av dem världens nordligaste. Områden med polaris är skyddade från oljeborrning och Greenpeace påpekar att delar av området varit istäckt vid flera tillfällen under 2000-talet.

- Norska politiker försöker komma runt skyddet av Arktis med att det varit isfritt den senaste tiden. De ser den smältande isen som affärsmöjligheter snarare än som en larmsignal från klimatet, säger Truls Gulowsen.

Klimatforskare kommer vittna i rätten för att övertyga domstolen om att oljefälten skulle göra det omöjligt för Norge att leva upp till Parisavtalet. Men den avgörande frågan blir troligen om miljöparagrafen kan tillämpas i rättsfall eller ska uppfattas som vägledande för annan lagstiftning.

- Det blir väldigt spännande. Rent naturvetenskapligt är det helt omöjligt att argumentera för att vi både kan bränna oljan och klara målen i Parisavtalet. Frågan blir om domstolen vågar ta ställning, säger Truls Gulowsen.

Regeringens advokat Fredrik Sejersted menar att norsk olje- och klimatpolitik är förankrad i Stortinget och att en rättegång innebär att demokratin överprövas.

- Stämningen är ett sätt att flytta över de demokratiska och politiska processerna till rättsapparaten. Där menar vi från statens sida att de inte hör hemma, säger han till NRK.

Truls Gulowsen menar tvärtom att juridiken blir ett viktigt verktyg när politiken sviker ingångna avtal om klimatet. Han pekar på flera rättsfall den senaste tiden. I Nederländerna höjde parlamentet i höstas ambitionerna för koldioxidminskningar efter att en domstol ansett att det tidigare målet inte dög. I Österrike sa en domstol, av klimatskäl, nyligen nej till utbyggnad av Wiens flygplats.

- När politiken misslyckas ökar domstolarnas ansvar att göra sitt, säger Truls Gulowsen.

Olof Olsson Klugman

Organisationen Basmeh and Zeitooneh som stöttar syriska flyktingar, menar att det saknas intresse för att finansiera mindre projekt.

Små medel till lokala organisationer

Tillgången till humanitära medel är i dag mycket begränsad för lokala organisationer - trots att de oftast är först på plats vid en katastrof. Globalt sett får de inte mer än 0,2 procent av det samlade humanitära biståndet enligt en rapport från FN.

Fördelen med lokala organisationer är att de bland annat har kunskaper om lokala förhållanden och i många fall låga verksamhetskostnader.

Fadi Hallisso som har grundat den syriska organisationen Basmeh and Zeitooneh berättar att de sökte stöd hos internationella givare för en verkstad för hantverk i Beirut men fick nej. Organisationen

vände sig då till lokala företagare och bad dem om bidrag och produkterna som tillverkas av de syriska flyktingarna exporteras nu både till USA och Europa.

En sak som givare bekymrar sig över är att lokala organisationer inte har system och rutiner som förhindrar korruption så är det också svårt för lokala organisationer att få stöd för att utveckla dessa system.

- Vi behövde stöd för att kunna köpa bokföringsprogram. Ingen givare var villig att bistå med det, säger Fadi Hallisso.

Lyndal Rowlands/IPS

Foto: Ismail Coskun/TT

Turkiska stridsvagnar på väg mot den syrisk gränsen i augusti 2016. Turkiet är ett av de länder som kraftigt ökat sin vapenimport den senaste femårsperioden och tendensen är att allt fler länder rustar upp. Även Sverige väntas följa efter.

Världen rustar upp

Många länder rustar upp sin militär och Sverige väntas följa efter. Försvarets ambitioner ska öka, lovar försvarsministern. Samtidigt ökar flödet av vapen mellan världens länder. Utvecklingen oror Svenska freds som vill möta spänningarna med mindre vapenexport och mer diplomati.

Finland är senast i raden av länder som rustar upp försvaret. Anslagen höjs gradvis så att de år 2020 är 150 miljoner euro högre än i dag, meddelade försvarsministern förra torsdagen.

Också Nato-länderna väntas öka försvarsutgifterna, bland annat efter att USA pressat militäraliansens medlemmar att satsa mer pengar. Målet inom Nato är att varje land ska satsa minst 2 procent av BNP på försvaret, vilket kan jämföras med Sveriges 1 procent. Så sent som förra onsdagen ska USAs nya försvarsminister James Mattis ha hotat sina kollegor i Nato-länderna med minskat engagemang för militäralliansen om inte medlemsstaterna lever upp till sina löften, rapporterar Dagens industri.

Vicepresident Mike Pence hade en mjukare ton under säkerhetskonferensen i München förra helgen. Där slog han fast att "USAs stöd för Nato är starkt", men osäkerheten kring USAs engagemang för Europa används nu som argument för att också Sverige ska stärka försvaret.

- Under Obamaadministrationen hade Sverige och USA en bra informell relation som på något sätt syftade till att de skulle ingripa om Sverige

blev attackerat. Men nu är det högst sannolikt att Trump ifrågasätter varför vi betalar så oerhört lite och varför USA ska sponsra Sverige med sina skattepengar, säger Mike Winnerstig, säkerhetspolitisk analytiker på Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI) till TT.

Försvarsminister Peter Hultqvist (S) har noterat den amerikanska synen, men menar att han inte märkt av några påtryckningar. Samtidigt signalerar han att höjda försvarsanslag är att vänta.

- Vi är beredda att både öka vår ambition och samarbeta med andra, säger han till TT.

Militär upprustning är fel väg att gå, anser däremot Svenska Freds ordförande Agnes Hellström.

- Vi måste skifta fokus från upprustning till avspänning och med alla diplomatiska medel signalera att vi väljer dialog framför konfrontation. Det är så våra dryga 200 år av fred har upprätthållits och inte genom att ha militära resurser som kunnat stå emot ett verkligt anfall, säger hon till Syre.

Agnes Hellström menar att Sverige också måste begränsa vapenexporten för att kunna bidra till en säkrare värld. I förra veckan kom forskningsinstitutet Sipris rapport som visar att världens vapenhandel ökade med över 8 procent under 2016. Det är en allvarlig utveckling, enligt Agnes Hellström.

- Ju fler vapen i omlopp, desto värre konflikter. Vi behöver stoppa vapenflödena för att kväva bränslet till konflikter, säger hon.

Olof Olsson Klugman

Mjukgörare klassas som farliga

För första gången har EU valt att klassa ämnen som farliga på grund av att de är hormonstörande. Det handlar om fyra mjukgörare – ftalater – som bland annat finns i barnartiklar och följderna blir enligt Kemikalieinspektionen att reglerna för dessa ämnen skärps.

Ftalaterna DEHP, DBP, DIBP och BBP hittas oftast i mjukplattor som vinylgolv, barnartiklar och sportartiklar. Att de fyra ämnena nu även ska anges ha egenskapen hormonstörande för människor innebär att det i framtiden kan bli svårare för

producenter i EU att få tillstånd att använda dem i sina produkter.

- Äntligen har EU satt ner foten i frågan om att kemiska ämnen kan vara hormonstörande för människa. Det här är ett steg på vägen för att även andra ämnen, om de bedöms ha hormonstörande effekter på människa, kan tas upp på kandidatlistan och på sikt kanske även i tillståndssystemet, säger Ing-Marie Olsson Rössner på Kemikalieinspektionens enhet för begränsning och klassificering i ett pressmeddelande.

Benita Eklund

Nazistiskt klipp skakar Europas extremhöger

Ett läckt videoklipp från en hemlig nazistkonsert 2005 har fått Europas extremhöger i gungning rapporterar tidningen Expo. Det sju minuter långa klippet innehåller bland annat Hitlerhälsningar, antisemitiska slagord och den tyska nazistregimens nationalsång.

Klippet har släppts av upphovspersonen till ett pågående dokumentärfilmprojekt om den grekiska extremhögern och flera personer från partiet Gyllene grynings ledarskikt påstås synas i publiken. Därbland Artemis Matthaiopoulos som också är vice ordförande i den europeiska partisammanslutningen Alliance for peace and freedom, APF, som beviljats miljoner i EU-stöd.

Klippet kan komma att påverka EU-stödet vilket även kan slå mot den svenska extremhögern.

- Vi kommer högst sannolikt att inkludera den här filmen i vårt underlag i den pågående utredningen av stödet till APF, uppger en källa med inflytande i EU-utredning till Expo.

Videon kommer olägligt för Gyllene gryning, skriver Expo, då partiet just nu står inför rätta i Grekland och i sin försvarslinje hävdar att det är ett "vanligt nationalistiskt parti".

Benita Eklund

Överdosisgift snabbtreds

Nässprayen naloxon häver överdoser och en rad företrädare för brukare, beroendevård, forskarvärlden, nykterhetsrörelsen och polisen har uppmanat folkhälsominister Gabriel Wikström att prioritera frågan.

Och nu ska alltså naloxon snabbtredas rapporterar SVT. Ett besked som kommer bara några veckor efter att Läkemedelsverket avlog ansökningar från Stockholm och Skåne, som vill kunna skriva ut naloxon.

I riksdagens socialutskott, som på torsdagen presenterade sitt förslag kring naloxon, råder det bred enighet i frågan som har något av en unik position i den svenska narkotikapolitiska debatten, då det är en av få frågor där svurna fiender är helt överens, skriver SVT.

Benita Eklund

Foto: Gustav Sjöholm/TT

Trots decennier av forskning har havens och kustområdenas unika roll och betydelse för kampen mot klimatförändringarna först nu börjat erkännas fullt ut.

Nya satsningar för att skydda världshaven

Det är känt att stigande havsnivåer hotar östater men inte lika känt att hur dessa områden bidrar till att skydda oss från klimatförändringarnas effekter genom att lagra koldioxid. I juni uppmärksammas haven vid en konferens som Sverige och Fiji har tagit initiativ till.

- Vi släpper inte ut så mycket koldioxid men vi tar hand om alla andras utsläpp och lagrar koldioxiden i våra hav, säger Ronald Jean Jumeau, Seychellernas ambassadör för klimatförändringar och för små östater under utveckling, SIDS.

Han menar att östaterna är havens beskyddare.

Trots decennier av forskning har haven och kustområdenas unika roll och betydelse för kampen mot klimatförändringarna först nu börjat erkännas fullt ut.

- Det finns bevis för att mangroveskogar, våtmarker och sjögräs absorberar mer koldioxid per tunnland än skogen. Om du uppmanar folk att sluta avverka skog bör du också uppmana till att inte avverka undervattensskogar, säger Ronald Jean Jumeau till IPS.

Det är en anledning till att Seychellerna har förbjudit avverkning av mangroveskogar, ett svårt beslut för en nation med så lite mark. Ronald Jean Jumeau framhåller att det finns

många fördelar med att bevara dessa skogar.

Mangroveskogar förhindrar erosion och skyddar korallreven. Dessa områden utgör även lekområden för fisk.

Men det är inte bara kustskogar som absorberar koldioxid. Även haven absorberar koldioxid, men enligt den amerikanska rymdstyrelsen Nasa överförs koldioxid både från haven till atmosfären och tillbaka.

Seychellerna som täcker in ett territorium som är 3000 gånger större än dess landyta arbetar med att öka skyddet för haven som har en så viktig funktion. Bland annat plane-

rar man att styra om sjöfarten för att ge havsområden möjlighet att återhämta sig.

Även andra länder har insett vikten av att skydda världshaven.

Sverige har tillsammans med Fiji tagit initiativ till en FN-konferens för att rädda världshaven som hålls i juni i New York. Här kommer havens nyckelroll när det gäller klimatförändringarna att lyftas och den oroväckande spridningen av plast som kan innebära att det kan finnas mer plast än fisk i haven år 2050.

Lyndal Rowlands/IPS

Giftig flod i Buenos Aires

Floden Matanzas-Riachuelo som flyter genom Argentinas huvudstad är ett av världens mest förorenade vattendrag och utgör ett hot mot invånarnas hälsa. Trots att mångmiljardbelopp har satsats på att sanera floden är den fortfarande full av gifter.

Trots de summor som satsats har situationen förblivit densamma ända sedan mitten av 1800-talet, då de första rapporterna om de svåra föroreningarna kom. I dag bor närmare sex miljoner människor i området kring floden.

Inför en utfrågning i högsta domstolen presenterade den myndighet som ansvarar för saneringen, Acumar, en rapport om saneringsarbetet som visar att floden utnyttjas som en dumpningsplats av både människor och industrier. 90 000 ton tungmetaller och andra farliga substanser dumpas varje år.

Den nuvarande miljöministern Sergio Bergman skyller de uteblivna framgångarna på tidigare regeringar. Detta trots att han, liksom president Mauricio Macri, suttit vid makten i drygt ett års tid.

Daniel Gutman/IPS

Tisdag 21 februari. Frihetsgudinnan,
New York, USA.

Foto: Vitória Londero/TT

Säkerhetspådraget är påtagligt under promenaden de två hundra meterna i mörker mellan tefabriken och det enda hotellet i byn. Här regleras varje rumsdörr i tjockt stål med två större bultar som går rakt in i en ännu tjockare betongvägg. Lakanen är utnötta, toaletten saknar stol. Det finare hotellet för tillfälliga gäster i Nairobi är bara ett avlägset minne från gårdagen.

En resa mellan Fairtrade-odlingar i kontrasternas Kenya:

Gryning över Mununga

Text och foto: Ola Höiden

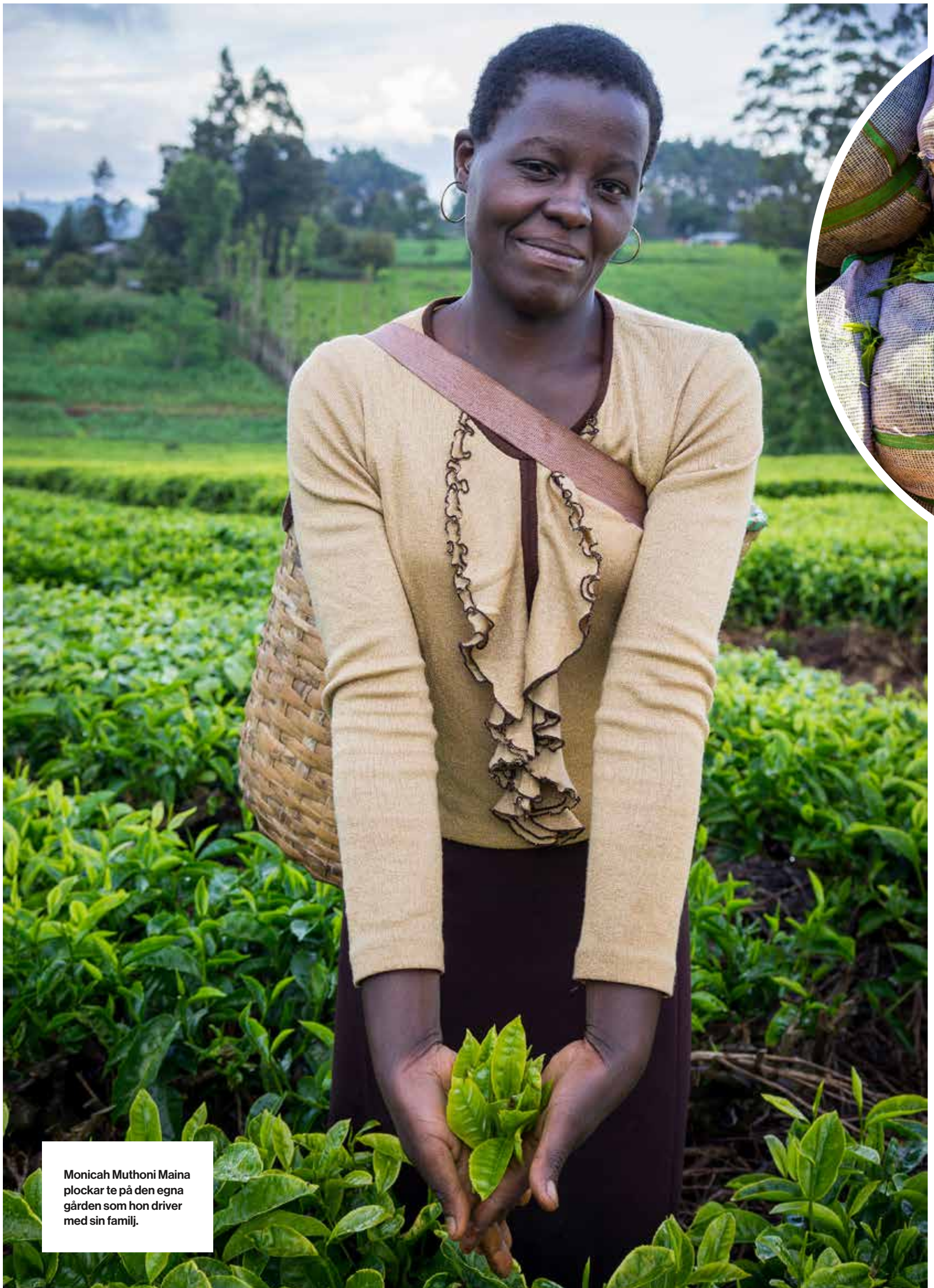
Vardagen pågår i den lilla byn Mununga, drygt två timmars bilväg norr om Nairobi. Längs gryningens gator vandrar någon till synes helt utan mål, en annan kämpar med att få in en mager ko i ett enkelt skjul. Ett åsnesto och hennes föl vilar lugnt på marken, på avfall som ansamlats över tiden och som i dag saknar ägare och plan för framtiden. Precis intill ligger ett vackert och bildskönt sagoland i gröna toner, med vidsträckta teodlingar över böljande landskap.

Men sagolandet för någon på besök är något helt annat än den krassa verkligheten för dem som lever och bor här. På fälten sliter tusentals teodlare med att få livet att gå ihop, tjäna pengar för dagen och skaffa mat på bordet till sina barn. Längs

slingriga småvägar och stigar bärs 30 kilo tunga tesäckar upp för långa branter för vägning vid de olika uppsamlingscentralerna. Livet är inte lätt, inte ens för dem som har fördelen att få bättre villkor genom sin Fairtrade-certifiering. Samtidigt inbringar den kenyanska teproduktionen enligt FAO (2016) hela 26 procent av landets exportintäkter - motsvarande 1,15 miljarder USD - och ger arbetstillfällen åt en tiondel av befolkningen.

Ökade omkostnader

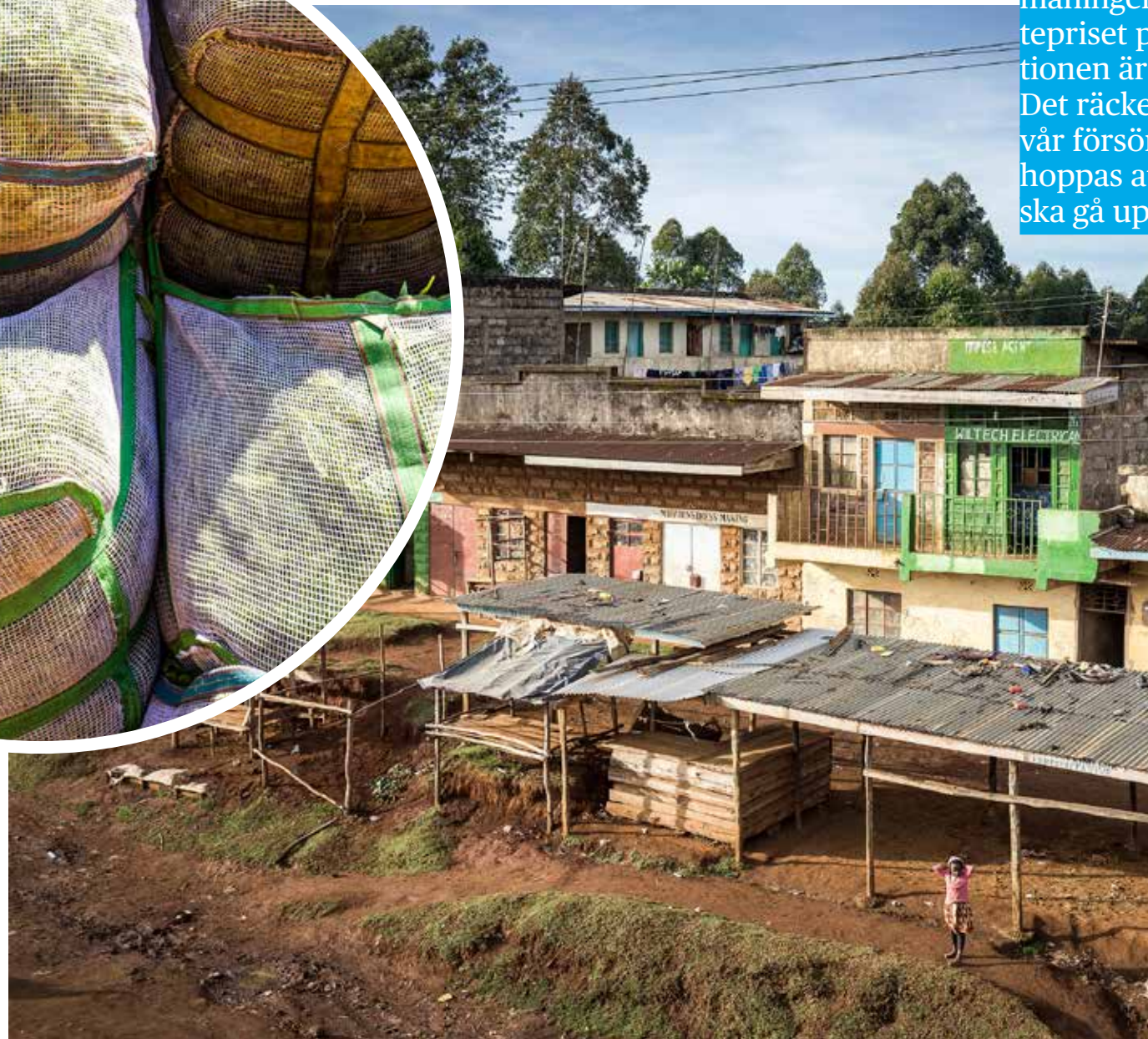
På auktionen i Mombasa pressas priserna ofta i botten. Här har ett fåtal multinationella företag stor kontroll över såväl auktionspris som det fortsatta förädlingsvärdet efter exporten.

Monicah Muthoni Maina plockar te på den egna gården som hon driver med sin familj.

Säckar med te på uppsamlingscentralen.

Den lagstadgade minimilönen för Kenyas lantarbetare motsvarar cirka 570 svenska kronor per månad.

Och någonstans tusentals mil längre norrut står en konsument i butiken och väljer den billigaste varan. Det ger återverkningar genom hela handelskedjan och drabbar utan undantag dem som redan har det allra sämst, dem som befinner sig i kedjans första led, dem som saknar pengar, kunskap och makt att förändra sin situation. Kanske drabbar det i förlängningen även de företag som ännu i dag inte har kopplat ihop sin kommersiella affärsverksamhet med ett samhällsansvar för en mer långsiktigt hållbar utveckling.

För i takt med låglöneländernas stigande välbefinnande och utbildningsnivå kommer allt färre söka sin utkomst inom ett ekonomiskt pressat jordbruk som låser fast människor i fattigdom. Det menar Tsitsi Choruma, verksamhetschef på Fairtrade Africa. Och vem ska då producera teet och kaffet vi dricker, bananerna och kakaon vi äter, bomullen och kläderna vi bär på

våra kroppar, rosorna vi ger bort till dem vi tycker om?

Men än så länge fungerar gamla affärsmodeller, framför allt då arbetslösheten på den kenyanska landsbygden är hög. Många söker jobb i ren desperation och är beredda att jobba för landets lagstadgade minimilön på 5800 kenyanska shilling i månaden för en anställd arbetare på landsbygden, motsvarande 570 svenska kronor. Det är oftast småsmulor för någon som behöver försörja en hel familj i ett land där inflationen är hög och levnadsomkostnaderna stigande. För den yngre generationen som växer upp i dagens Kenya är jordbruket det sista valet.

- Vi kommer från rudimentära förhållanden, men nu finns det en drivkraft framåt. Ekonomier öppnas upp och allt fler har allt högre utbildning. Men det har inte gjorts några investeringar i jordbruket, vägar har inte byggts och många på landsbyg-

den saknar tillgång till vatten. Så folk flyttar in till städerna istället. Ingen vill bli jordbrukare i dag, säger Tsitsi Choruma.

En väg ut ur fattigdomen

Längs landsvägen i riktning mot skolan några kilometer från Mununga uppmanar skyltar till hårda studier. Är du lat kommer du att sluta ditt liv som teodlare, säger en större illustration på en stenmur vid infarten till skolan. Det ger en dålig känsla, inte minst efter gårdagens möte med Monicah Muthoni Maina och hennes familj. De bor och lever enkelt, i ett trähus med stampat jordgolv och med en mindre tjock-tv som de stolt visar upp under en längre tepaus medan oktoberregnet faller över fälten. Ett par kilometer längre bort plockar Johnson Kihara te på den hektar mark han äger tillsammans med sin mamma och syster.

”Den största utmaningen är att tepriset på auktionen är så lågt. Det räcker inte för vår försörjning, vi hoppas att priset ska gå upp.”

Om Fairtrade

Internationella Fairtrade-kriterier baseras på ILO-konventionerna för mänskliga rättigheter i arbetslivet samt syftar till ekonomisk utveckling och ökad miljöhänsyn.

Arbetsvillkor

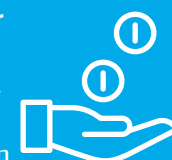
Arbets- och produktionsvillkor varierar oftast från produkt till produkt beroende på om

den odlas av jordbrukare som livnär sig på småskaligt jordbruk eller om det odlas på större plantager med anställd arbetskraft. Med detta som bakgrund finns det en uppdelning av kriterierna för odlare respektive anställd arbetskraft.

Produkterna

Handeln med råvaran/produkten regleras också genom handelskriterierna och de produktspecifika kriterierna, med krav på bland annat spårbarhet och skriftliga avtal gällande kvantiteter, kvalitet, pris, betalnings- och leveransvillkor.

Källa: Fairtrade.se

”Vi kommer från rudimentära förhållanden, men nu finns det en drivkraft framåt.”

Vägavsnitt mellan mellan Nairobi och Mununga ute på den kenyanska landsbygden.

- Den största utmaningen är att tepriset på auktionen är så lågt. Det räcker inte för vår försörjning, vi hoppas att priset ska gå upp. Te är allt för mig, utan mitt te överlever jag inte.

Johnson och Monica är två av drygt 5000 Fairtrade-certifierade teodlare som är anslutna till Gacharage Tea Factory. Här äger medlemmarna sin egen mark, odlar och plockar sitt eget te och levererar själva sin skörd till uppsamlingscentraler innan tebladen slutligen processas till svart te i den stora fabriken vid Mununga. Torkning, hackning, oxidering, fermentering, uppvärmning och sortering. Processen tar cirka 20 timmar och avslutas med paketering i 68 kilo tunga säckar innan transporten till Mombasa 60 mil i sydöstlig riktning ut mot kusten.

Fabriken ägs gemensamt av odlarna, genom ett lån som de tog år 2000 med syfte att öka produktionen, höja förädlingsgraden och generera större

intäkter genom en bättre tillgång till en internationell marknad. År 2006 valde odlarna att certifiera produktionen enligt internationella Fairtrade-kriterier för att få en ännu bättre ekonomisk, social och miljömässig utveckling inom såväl produktionen som i lokalsamhället. Genom regelbundna kontroller säkerställs att kriterierna uppfylls och att utvecklingen går i rätt riktning. Men till syvende och sist måste teet också säljas, annars står utvecklingen still.

Demokratiutveckling

År 2015 sålde Gacharage blott tre procent av sin skörd som Fairtrade-certifierad, resten gick till den konventionella marknaden och utan den Fairtrade-premie som varje kilo försålt Fairtrade-certifierat te annars ger. Trots detta gav försäljningen förra året premieintäkter på nästan 1,4 miljoner kronor, ett ekonomiskt till-

skott som odlarna har valt att investera i bland annat utbildningar inom hållbar produktion, förbättrade vägar, elektricitet och vattenledningar, nya klassrum, skolmaterial och stipendier till elever samt olika inkomstgenererande projekt. När statens investeringar i samhällsnyttiga tjänster brister eller helt saknas, då behövs andra alternativ och goda exempel som driver utvecklingen framåt. Vägar som regnar bort i skyfallen ger ingen mat på bordet.

De gemensamma planerna och besluten kring hur Fairtrade-premien ska användas utgör en viktig drivkraft och markör för demokratiutvecklingen inom organisationen. Här är varje röst viktig. Det är inte alltid en självklarhet i ett land som Kenya, som varit i kolonial ägo fram till 1963 och där en känsla av maktlöshet tidvis framträder i samtal och möten med människor på landsbygden. Här spelar Fairtrade-certifiering-

”Lönen här är bättre än på andra plantager. Men den är inte tillräcklig.”

Elias Walekhwa (till vänster) och Monicah Wangui Kamau (ovan) lever och arbetar vid den Fairtrade-certifierade blomsterplantagen Oserian Development Company.

en en viktig roll, framför allt i frågor som rör mänskliga rättigheter, försörjningsmöjligheter och inflytande på arbetsplatsen. Teodlaren som äger sin egen mark vill ha bättre betalt för sina grödor, den anställda på rosplantagen vill ha högre lön och rimliga arbetsvillkor. Alla vill kunna äga sitt eget liv och sin framtid. Och inne i Nairobi tävlar shoppinggallerierna om konsumentens uppmärksamhet och pengar.

”Empowerment”

Några dagar tidigare är solen på väg upp över Lake Naivasha ett par timmar nordväst om Nairobi. Under en tre dagar lång utbildning inklämd bland mängder av rosplantager kring den grunda sjön går diskussionerna

tidvis heta bland dryga tjugotalet deltagare, om allt från den hårdnande konkurrensen på marknaden till frågor som rör sexuella trakasserier och jämställdhet. Här lyfts anställdas rättigheter, problemlösning och förhandlingsteknik på arbetsplatsen samt riktlinjer kring hur Fairtrade-premien får användas. Det är högt i tak, alla har möjlighet att komma till tals.

Efter avslutad utbildning tar deltagarna med sig den nya kunskapen tillbaka till sina plantager, vidare till sina kommittéer och kollegor. Det är i denna kompetensöverföring som de ofta återkommande orden ”capacity building” och ”empowerment” får verkligt liv i de anställdas medvetande och som därefter konkretiseras i faktisk handling. Någon höjer sin röst under ett årsmöte, en annan är med i en kommitté där det beslutas om hur Fairtrade-premien ska användas, en tredje har genom ett stipendium fått möjlighet att låta barnen studera vidare.

Det är också i denna verklighet Elias Walekhwa och Monicah Wangui Kamau lever och arbetar, vid den

Fairtrade-certifierade blomsterplantagen Oserian Development Company. Här finns cirka 3600 anställda varav 1000 har anställning i det stora packhuset, med viss variation i antalet beroende på säsong. Cirka 15 procent av Oserians produktion säljs i dag som Fairtrade-märkt, bland annat till den svenska dagligvaruhandeln.

Monicah berättar om livet som rosenodlare i Kenya, om hennes roll som jämställdhetsrepresentant och om att lönen är svår att leva på trots att den på Oserian är mer än dubbelt så hög som på de flesta andra blomsterplantager i landet.

- Lönen här är bättre än på andra plantager. Men den är inte tillräcklig. Jag får 10746 ksh per månad, men med ett barn på universitet och sett till andra kostnader behöver jag ibland förskott för att betala hyran. Men vad vi gör är att prata med facket som sedan förhandlar med ledningen. Det gör skillnad.

Facket har spelat en avgörande roll i löneutvecklingen för de anställda på

Utbildning i anställdas rättigheter, problemlösning och förhandlingsteknik på arbetsplatsen.

Oserian, inte minst genom de Fairtrade-kriterier som ger anställda rätt en att organisera sig fackligt och som också innebär att företagsledningen har skyldighet att verka för att kollektivavtal tecknas.

För företag och anställda

Högre löner ger ökade kostnader för plantagen men innebär samtidigt förbättrade arbets- och levnadsvillkor för de anställda och ett viktigt mervärde för verksamheten som helhet. Lawrence Tororey, personalchef på Oserian, menar att olika företag drivs av olika motiv och att ett ensidigt fokus på vinstintresse kan skada verksamheten den dag missnöjda anställda säger upp sig eller går i pension. Någonstans längre fram kommer det dåliga ryktet ikapp dig.

Här spelar Fairtrade en viktig roll, dels som ett slags kontrollfunktion för att landets lagar ska efterlevas på arbetsplatsen, vilket är långt ifrån en självklarhet i länder som brottas med fattigdom och korruption. Dels

innebär Fairtrade-kriterierna bättre möjligheter till en hållbar utveckling inom såväl produktionen som i kringliggande lokalsamhällen genom krav på successiva förbättringar för de anställda, minskad miljöpåverkan och investeringar av Fairtrade-premien i bland annat utbildning och hälsovård.

Ellias Walekhwa pratar engagerat om den utveckling han dagligen upplever på Oserian, framför allt om den utbildning han fått genom Fairtrade i bland annat ledarskapsfrågor, lagstiftning och anställdas rättigheter. Han utgör ett av många tydliga exempel på hur en enda individs höjda kunskapsnivå och nya insikter kan ge otaliga ringar på vattnet.

- Min förhoppning är att kunna utbilda mig mer och att kunna ge min familj en bra levnadsstandard i fråga om mat, tak över huvudet och kläder, de basala behoven. Och även ge dem en utbildning, inte bara till min nivå utan högre. Så genom Fairtrade kan jag också hjälpa mina bröder och systar, eftersom vi kommer från miss-

gynnade samhällen, säger Ellias Walekhwa, anställd på Oserian.

Kontraster och klyftor

Längs den långa vägen tillbaka till Nairobi hinner det bli mörkt. Babi- aner, zebbor, giraffer och vartsvin tonar bort i skymningen. Vägarna saknar belysning och känns osäkra i den tilltagande trafiken där stadsbor utan förvarning går rakt ut över en tilltufsad motorväg för att nå målet för stunden. Men chauffören inger ett konstant lugn, parerar hinder och alltför djupa gropar i riktning mot tryggheten på hotellet. Här står en "queen size bed" och väntar, en varm dusch och en uppdukad buffé, alltsamman inramat och skyddat av höga staket, taggtråd och två beväpnade vakter.

Porten slår igen, känslan av orättvisa sätter in och klyftan mellan dem som har och dem som inte har blir plötsligt extra tydlig. I morgon väntar Mununga och en natt mitt i en annan verklighet.

Text och foto: Ola Höiden

"Min förhoppning är att kunna utbilda mig mer och att kunna ge min familj en bra levnadsstandard i fråga om mat, tak över huvudet och kläder, de basala behoven."

I blickfånget: Frida Löfqvist

Liftande änglar spread budskap om tillit

Att vi svenskar i hög grad faktiskt litar på andra människor har en ny opinionsundersökning visat. Det var också budskapet när tre för varandra tidigare okända personer bestämde sig för att tillsammans lifta genom södra Sverige – utklädda till änglar.

Atta av tio svenskar litar på varandra, visar en ny Sifo-undersökning. Tilliten är stor i nästan alla politiska läger. Störst är den bland miljöpartister, 94 procent av Miljöpartiets väljare uppger att de litar på andra människor. Ändå kan det vara svårt att se, ofta domineras tidningar och tv av nyheter som istället får oss att tappa tron på våra medmänniskor. Det var en av anledningarna till att Frida Löfqvist, Mattias Risberg och Hydie Warwick bestämde sig för att lifta genom Sverige, utklädda till änglar. De ville sprida en glad nyhet i vintermörkret. De har alla tre tidigare erfaren-

het av att vi människor behöver varandra och måste förlita oss på att andra är goda. Mattias har liftat tidigare, både i Sverige och ute i världen. Hydie kommer från England, men har sitt hem där hon befinner sig för tillfället och har nyligen jobbat i ett flyktingläger i Paris. Frida har tidigare luffat längs Sveriges sydostkust, utan vare sig mat eller pengar.

– Både Mattias och jag har haft tanken om att man kan lita på andras godhet. Han är van vid att lifta och han berättade att när han kliver in i en bil frågar folk ofta hur han vågar. ”Men alla är ju precis som du”, svarar han då, säger Frida Löfqvist.

Frida har mötts av liknande kommentarer.

– När jag var på luffen frågade folk hur jag vågade gå till främmande och knacka på. Men jag kände att alla var ju så snälla, säger hon.

Änglar en bra symbol

Mattias som tog initiativet till deras gemensamma liftarluff i januari hittade Fridas blogg och tog kontakt med henne på Facebook. Hydie träffade han på en kursgård runt nyår. Allt gick fort och idén formade sig snabbt, men enligt dem själva är det inte så mycket som behöver planeras inför en spontan liftarluff som ska belysa tilliten mellan oss människor.

– Mattias tyckte att vi hade samma budskap och att det var viktigt. Så bestämde vi att efter nyår kör vi, med två dagars varsel. Han och Hydie tyckte att änglar var en bra symbol, säger hon.

Men de hade fler tankar med sin liftarluff.

Frida Löfqvist har tidigare luffat längs Sveriges sydostkust, utan vare sig mat eller pengar och har då också upplevt att människor är vänliga och hjälpsamma.

Det var mitt i skogen och det började skymma.

– Mellan Söderköping och Linköping fick vi stå som längst, kanske 40 minuter. Sen stannade en bil. Men då fanns det inte så mycket bilar heller, säger Frida.

Resan hade egentligen inget slutmål. Det är svårt att ha bestämda mål när man ska lifta runt, man hamnar lite där man hamnar, förklarar Frida. Efter ett tag återvände hon hem.

– Mattias är fortfarande ute och liftar, han har plockat upp andra [reskamrater] på vägen. Nu är han i Norrland någonstans. Jag kanske ska haka på igen.

Ett positivt samhälle

En annan sak som kan vara svår när man liftar är tillgång på mat och sovplats. Ofta blev det mat på McDonalds, som är tillgängligt längst vägarna och har generösa öppettider. Men även här har liftarna fått hjälp av goda medmänniskor.

– Ibland har folk bjudit oss på mat, och vi har haft lite matsäck. Vi har oftast sovit hos folk som Mattias har lärt känna sedan tidigare gånger han har liftat.

Frida säger att det är svårt att planera, man vet inte hur långt man kommer, men saker har en tendens att alltid lösa sig i slutändan. En natt fick de sovplats hos en reporter som hade intervjuat dem samma dag.

– Just då var det minus 15 grader och Mattias fick inte tag på sina vänner som vi hade tänkt sova hos. Men den här kvinnan hämtade oss och dukade fram all mat hon hade.

En annan gång lät de anställ-

Om sällskapet:

Mathias Risberg är uppväxt i Norrland. Han arbetar som massör/strippa men ägnar sig åt äventyr och att uppmuntra andra till ett alternativt leverne.

Frida Löfqvist är utbildad civilingenjör, kommer från Stockholm men bor på Öland, där hennes huvudsysselsättning är att vara lycklig. Blogg: utberedelser.se

Hydie Warwick är från Hertfordshire i Storbritannien och har arbetat med att organisera handelsresor, men lever sedan en tid tillbaka som musicerande nomad. Blogg: hydiewarwick.com

”Man får en boost av att se hur positivt samhället är. Vi ville visa just detta, och det är verkligen det budskapet vi kom hem med.”

Hydie Warwick, Mattias Risberg och Frida Löfqvist bestämde sig spontant för att lifta genom södra Sverige för att belysa tilliten som faktiskt finns mellan människor.

Foto: Privat

da på McDonalds de resande sitta kvar lite efter stängning.

- Man får en boost av att se hur positivt samhället är. Vi ville visa just detta, och det är verkligen det budskapet vi kom hem med. Det känns meningsfullt med lif-tandet för att det sprider glädje åt båda hållen.

Det går att höra på Frida när hon pratar om liftarluffen vilken positiv upplevelse det var. Hon berättar att det var betydelsefullt

för henne att med egna ögon få se att allt inte bara är negativt.

- Jag läser inte tidningen, jag har inte gjort det på ett år. Det är så mycket negativt. Längre tänkte jag, gör jag fel? Man får väl inte låta bli att läsa nyheter? Men det är tidningarnas makt, folk mår dåligt för man tror att allt är dåligt. Det är konstigt att de inte skriver mer om allt det positiva som händer.

Ett nytt sätt att tänka

Hon ser många fördelar med att lifta.

- Fler borde testa själva, för att se hur det ser ut egentligen. Jag brukar säga att folk ska göra saker som de drömmer om. Som att lifta runt, alla kan göra det, det är jätteenkelt. Sen är det såklart mil-jövänligt också. Jag har inte liftat tidigare så det blev en aha-upp-levelse. Nästan som ett till sinne, ett nytt sätt att tänka.

Hon menar att man aldrig be-höver bli strandad.

- Innan tänkte jag att om jag skulle någonstans måste jag ha bil, eller så kan jag gå. Men nu vet jag att jag kan lifta också. Jag kan lifta överallt i hela världen.

Tove Lundin

Om liftarluffen:

Planen var att lifta från Stockholm, genom södra Sverige utklädda till äng-lar. De skulle förlita sig på andra människors god-het, att de får skjuts, mat och sovplats längs vägen. Målet är att inspirera an-dra till att lita på och ta hand om varandra.

Under en vecka i janua-ri åkte de från Karlstad via Stockholm vidare till Jönköping, för att lan-da i Göteborg och sedan Malmö.

Om Sifoundersökningen

Åtta av tio svenskar, 79 procent, tycker att man i allmänhet kan lita på folk.

Utifrån partisympatier:

Miljöpartiet: 94 procent

Kristdemokraterna: 87 procent

Socialdemokraterna: 86 procent

Centerpartiet: 85 procent

Liberalerna: 82 procent

Moderaterna: 81 procent

Feministiskt initiativ: 78 procent

Vänsterpartiet: 78 procent

Sverigedemokraterna: 62 procent

Sifoundersökningen beställdes av PR-byrån Westander. 2301 personer besvarade frågan

”Tycker du att man i allmänhet kan lita på folk?”.

Enligt det globala forsk-ningsprojektet World Values Survey är Sverige ett land präglad av mellanmännisklig tillit.

Vi svenskar har högst tillit i världen till per-soner vi aldrig träffat tidigare, till personer med annan religion och till personer av an-nan nationalitet.

Källa: westander.se

Festfavoriten smörgåstårta har gjort entré i butik

Smörgåstårta är en gammal klassiker under festliga tillfällen. Men att som vegan traska till affären och köpa en färdig har hittills inte funnits på kartan och att laga egen är tidskrävande. Men nu går det att beställa vegansk smörgåstårta i City Gross butiker, samt även flera andra cateringrätter.

Syre pratar med Madde Rispe som är kategorichef för fisk och delikatess på City Gross.

Hur kommer det sig att City Gross har satsat på vegansk catering?

- Eftersom vi har en stark färskvaruprofil med satsning på svenskt kött, hållbart fiskad fisk, svensk kyckling och stora frukt- och gröntdiskar, så var det ett naturligt steg för oss att även satsa på ett vegetariskt och veganskt protein. Vi har fått många kundönskemål om att tillföra ve-

getariska och veganska alternativ. När vi i somras inledde ett samarbete med Vegme var det naturligt för oss att tillsammans med dem ta fram cateringalternativ.

Berätta gärna lite om vad de olika rätterna består av!

- Vi valde att välja ut våra tre största produktgrupper i catering: Smörgåstårter, buffé och landgång och vi ville tillföra även veganska alternativ. Vi anser att det är viktigt att även veganer och vegetarianer får samma mat som de övriga i sällskapet. Därefter tog vi även hänsyn till vårt

City Gross samarbetar med Vegme, som står för både proteinet och för majonnäsen i den nya cateringlanseringen.

vanliga cateringsortiment med utseende och smakkombinationer. Bland annat har vi tagit fram en vegansk röra till smörgåstårter som ska efterlikna en klassisk skagenröra.

Hur har mottagandet sett ut från kunderna?

- Mottagandet bland kunderna har varit mycket positivt. Framför allt alla kunder som inte vet vad de kan bjuda på till sina vänner som är veganer och vegetarianer. Kunderna har också åter-

kopplat att de tycker produkterna smakar bra.

Flera kunder har även hittat färdig vegansk smörgåstårta i flera av era butiker. Går det verkligen att sälja en sådan nischad produkt år 2017?

- Vi tror stenhårt på framför allt vår smörgåstårta. Denna är unik och sticker ut. Vi har till och med haft tester ute där kunderna inte kan säga att den är helt vegansk.

Jenny Luks

Året inleds med produktkavalkad

Så här i februari passar livsmedelsföretagen på att pumpa ut sina nyheter till butikerna. Och det är ingen slump att det sker just nu. Varje år runt vissa veckor finns nämligen en intern överenskommelse mellan producenterna och matbutikerna. Det kallas för tidsfönster och handlar om att förenkla för branschen att få ett flöde på

lanseringarna. Butikerna behöver förberedelse för att beställa hem nyheter och göra plats i hyllorna.

Det finns flera sådana här tidsfönster under året, där olika typer av varor har sina egna lanseringsveckor. Vecka 7 är ett tydligt exempel på en sådan vecka.

Här kommer en lång rad exempel på veganska produkter som har kommit ut i butik och som kommer ut den närmaste tiden.

Anamma ger sig in i pulled vego-branschen

Anamma utökar sitt fryssortiment med Pulled vego BBQ, Vego kebab och Chili- och ingefärsstrimlor. Alla tre finns nu tillgängliga hos Coop och City Gross.

Bubs utökar sitt godissortiment

Bubs lanserar nya godisserieserien Geo, som är vegansk och Fairtrademärkt. Geo finns bland annat i smakerna Sweet Strawberry/Vanilla rombs och Salty liquorice ovals. De finns på Ica från vecka 7.

Alpro lanserar fyra nya mejeriprodukter

Alpro slår på stort och presenterar fyra nya produkter: Go on Jordgubb/hallon, kaffedrycken Alpro i kaffe, en ny osötad mandeldryck samt havreyoghurten Mild & creamy havre. Alla finns i butik från vecka 7.

Mat med Jenny

Coop presenterar egen serie med frysprodukter

Coop hänger på trenden med eget svenskproducerat vegosortiment. Från och med vecka 11 finns ärtbiffar, bönbiffar, gula ärtpuckar och vegofärs i butik. Varumärket Änglamark kommer samtidigt med falafel.

Delicato bullar upp med nya kakaobollar

Delicato lanserar en ny serie bullar. Serien heter Delicacao och tre av bollarna är veganska: Hallon, Hasselnötskrokant och Mörk choklad. Bullarna finns i butik från och med vecka 4.

Ekko Gourmet satsar på mer ekologiskt

Ekko Gourmet presenterar två nya produkter: solrosburgare och quinoabullar. Burgaren är baserad på bland annat kikärter och quinoabullarna på gröna linser och röd quinoa. De finns i butik från vecka 7.

Flodins lanserar färdig texmexrätt

Varumärket Flodins presenterar en vegansk, färdiglagad texmexrätt. Texmex Vegetarian heter produkten och består bland annat av röda linser, kidneybönor, tomat och majs.

Ica veganiserar befintliga produkter

Ica lanserar nygamla kylprodukter i sin serie Ica Gott liv. De tidigare lakto-ovo-vegetariska sojabullarna, burgarna och schnitzlarna blir nu helt veganska.

Gogreen presenterar drycker och nya matlådor

Nytt i hyllan från Gogreen är dryckerna Quinoa & kokos och Havre & mandel, samt lunchlådorna Chickpeas tikka masala och Asian bean & coconut bowl. Produkterna finns i butik från vecka 7.

Lily & Hanna's glass får ny choklad- och mockakostym

Glassproducenten Lily & Hanna's kommer vecka 11 ut med två nya glassar: Fudge truffle heaven och Divine salted mocha caramel. Glassarna är baserade främst på kokosolja och cashewnötter.

Fry's sojaburgare växer i storlek

Fry's har länge salufört sojaburgare, korvar och schnitzlar. Nu kommer deras burgare i modell större, 150 gram. Burgaren finns nu ute i de flesta större butiks kedjor.

Planti testar nyfunna havrevingar

Planti, som saluför den sojabaserade yoghurten Soygurt, satsar nu även på havrebaserad växt-yoghurt: Yogoat. Yogoat finns i smakerna Naturell och Vanilj och lanserades i butik vecka 7.

Den avlånga chilin heter facing heaven och den runda är en habanero.

Odla din egen chili

Foto: Malin Bergendal

Redaktionens favoriter:

Begagnade böcker på nätet

I veckan drog den årliga bokrean igång, något som förr brukade vara en högtid och en ljuspunkt i februarimörkret för mig. I dag har den här begivenheten, enligt uppgifter från bokbranschen, tappat i betydelse när allt fler köper sina böcker billigt från nätbokhandlarna, även jag, måste jag lite skamset erkänna. Men det finns också ett alternativ för oss bokfantaster som inte bara vill köpa nya böcker. Antikvariaten. De är även en guldgruva för att hitta äldre böcker som är slutsålda.

På webbsidan antikvariat.net kan du söka bland 1 752 000 begagnade böcker hos 91 antikvariat i hela Norden. Böckerna beskrivs utifrån utgåva, skick och pris och det är enhetsporto på 35 kronor inom Sverige.

Hemsidan startades 1998 av bland annat Svenska Antikvariatföreningen och är alltså ingen egen butik utan enbart ett gemensamt skyltfönster på nätet för antikvariaten. Sidans sortiment uppdateras med cirka 8 000 nya titlar i veckan, skriver de.

Jag har köpt böcker genom den här tjänsten ett par gånger och har fått hem böckerna i brevlådan fint inslagna i brunt paketpapper. Det är ren lycka.

Se www.antikvariat.net

Sofia Härén
Redigerare och redaktör

De är gröna, gula, orangea och framför allt röda, långa och spetsiga eller runda som små äpplen, superheta eller milda och fruktiga - eller både heta och fruktiga, som habanero.

När man hittar en kul chilisort eller bara får lust att prova kan man odla själv, och det är lagom tid att börja nu. Det går att använda frön från torkad chili, men det kanske är fler som groor om du tar färsk.

Du behöver

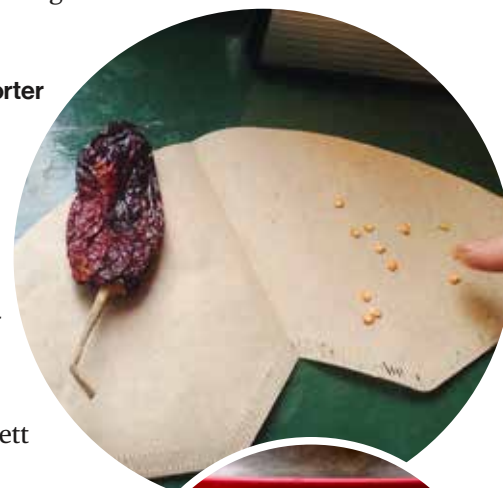
- en eller flera chilifrukt, gärna av olika sorter
- några kaffefilter
- En burk med lock, stor nog att lägga kaffefilter i.

Gör så här:

1. Skär upp en chilifrukt i taget, eller i varje fall en sort i taget, så att du får ut kärnorna. Ta bort fruktkött som följer med.
2. Lägg kärnorna att torka på ett fat - ha ett fat för varje sort. Det tar några dagar.
3. När kärnorna har torkat: ta ett kaffefilter för varje chilisort och riv upp ena änden, så du kan vika upp den som en fjäril (se bild). Lägg de torkade chilikärnorna på ena halvan av kaffefiltret och lägg den andra över som ett täcke.
4. Lägg kaffefiltret med kärnorna i en burk med lock och fukta kaffefiltret. Lägg på fler våningar med kaffefilter med olika sorter (om du ska odla flera sorter). Sätt gärna en lapp på burken med namnen på de olika chilisorterna i den ordning som de ligger, så du vet vilken som är vilken.
5. Låt chilifröna ligga och gro. Titta till dem ibland och håll kaffefilterna fuktiga.
6. Efter ungefär en vecka börjar det växa ut små rottrådar. Då är det dags att sätta fröna i jorden.

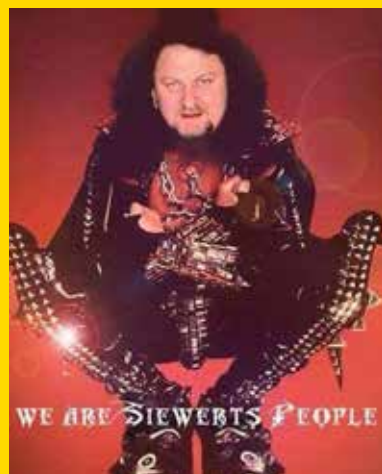
Men hur gör man det och vad händer sedan? Den spännande fortsättningen kommer om några veckor. Du kan läsa mer om chiliodling i Jerker Janssons krönika på sista sidan.

Malin Bergendal

Snott från Ann Karlsson

Snott från Mattias Olsson

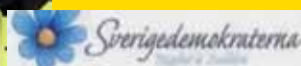
Snott från Metro

Snott från Grethe Helene

Foto: Mostphotos

Protokollsanteckning gällande cykelplanen, ärende 7 i Kommunfullmäktige Huddinge kommun den 12 september, 2016.

I denna cykelplan så bestämmer kommunens politiker hur stor andel av kommuninvånarnas resor som bör ske med cykel genom s.k. effektmål. SD finner det givetvis bra att man försöker få invånarna att bli mer fysiskt aktiva samtidigt som cyklande är ett billigt sätt att resa. Hur pass miljövänligt det är låter jag andra bedöma men man kan inte helt bortse från det faktum att fysisk aktivitet producerar mer koldioxid genom utandningsluften, som ju är en s.k. växthusgas.

Snott från Inte rasist men ...

Köpte hasch på kredit – polisanmäler langaren

AV ANDERS G BERGQUIST

SKÅNE. Att handla på kredit utan att ta redan på räntan kan vara vanskligt. Särskilt om det är ett parti hasch man har köpt. Det har en skåning som på nyårsdagen köpte narkotikan märkt. Därför har han nu polisanmält försäljaren för ocker.

– Köparen berättar att säljaren hört av sig gång på gång, men att han inte kunnat betala. Varje gång har säljaren höjt priset, berättar Eva-Lotta Hermansson Truedsson, som är presstalesperson för polisen i nordvästra Skåne.

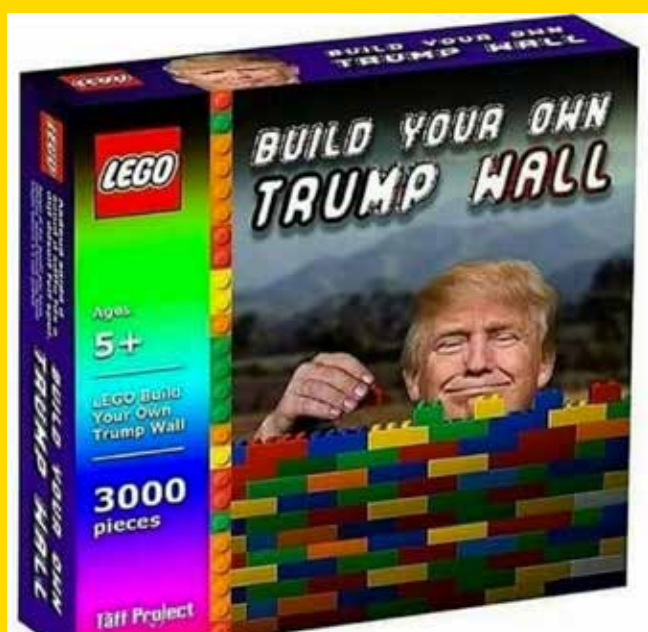
Säljaren har varit mer och mer enträgen för varje gång och förutom att priset har höjts har samtalen också blivit allt mer otrevliga.

– Förutom ocker rör det sig också om olaga hot mot grupp, säger Eva-Lotta Hermansson Truedsson. Gruppen ska vara bekanta till haschköparen.

Snott från Lokaltidningen Helsingborg

Snott från Alex Broman

Snott från 50 cent

Snott från reddit

Snott från Skyltat/Fredrik

Lotta Sjöberg

Det kan alltid bli värre

Hjälp oss syresätta Göteborg

Vi vill att fler ska upptäcka Syre Göteborg. Genom att ge bort en provprenumeration kan du som redan är prenumerant både ge din vän chans att upptäcka Syre Göteborg och hjälpa oss säkra en långsiktig utgivning.

Mottagare av prenumerationen (glöm inte att informera dem):

Om du inte får plats här, fyll i på hemsidan tidningensyre.se/gift eller skicka med ett separat papper.

Skickas till (inget porto behövs)

Syre c/o Mediehuset Grönt
Svarspost
20664138
110 04 Stockholm

Namn:

Mejl:

Telefon:

Gatuadress:

Postnummer:

Ort:

☐ 1 månad för 30 kr ☐ 2 månader för 59 kr ☐ 3 månader för 88 kr

Namn:

Mejl:

Telefon:

Gatuadress:

Postnummer:

Ort:

☐ 1 månad för 30 kr ☐ 2 månader för 59 kr ☐ 3 månader för 88 kr

Namn:

Mejl:

Telefon:

Gatuadress:

Postnummer:

Ort:

☐ 1 månad för 30 kr ☐ 2 månader för 59 kr ☐ 3 månader för 88 kr

Namn:

Mejl:

Telefon:

Gatuadress:

Postnummer:

Ort:

☐ 1 månad för 30 kr ☐ 2 månader för 59 kr ☐ 3 månader för 88 kr

Mina uppgifter (hit skickas fakturan):

Namn:

Mejl:

Telefon:

Gatuadress:

Postnummer:

Ort:

Tredje pressstödsgränsen, detta krävs för att kunna göra den tidning vi vill.

3000 prenumeranter

Aktuell upplaga: 2600

2000 prenumeranter

Andra pressstödsgränsen, detta krävs för att ha råd att göra en okej tidning.

Snittupplaga*: 2002

1500 prenumeranter
Lägsta presstödsgränsen.

1000 prenumeranter

* Presstödet styrs av snittupplagan under september-februari

**Håller
vi?**

Tisdag 7 mars på ArkDes, Skeppsholmen, Stockholm

Camino's framtidsdag 2017

Trump är klimatets räddning, Hållbart i filterbubblan, Hållbarhetstrenderna som hjälper oss och planeten att hålla ihop. Så lyder några av programpunkterna på Camino's Framtidsdag 2017 med temat **Håller vi?** Dagen belyser de största hållbarhetsutmaningarna liksom de hetaste och mest hoppfulla lösningarna för framtiden som vi ser just nu. Välkommen till en dag full av inspiration, forskning, nya idéer och spännande möten.

Camino's Framtidsdag 2017 arrangeras i samarbete med ArkDes, Sveriges nationella centrum för arkitektur och design, och Hållbar stad, webbplatsen med inspiration och kunskap om hållbar stadsutveckling.

ERBJUDANDE!

Som läsare av Syre får du 1000 kr rabatt på ordinarie biljettpris (2495 kr + moms). Ange kod "syre" när du gör din anmälan caminomagasin.se

ARRANGÖRER

CAMINO ArkDes

HUVUDSPONSOR

SKANSKA

ÖVRIGA PARTNERS

Sudoku

Lätt

4	7	1	9		5	8	6	
6	9		8	3	4	1		
						4	9	
7		5		4		6	3	
2				8	6		4	1
1		4	5		3		7	
5	1			7	8	9		4
9	4		1		2		8	5
	2				9		1	

Medel

		7	9					3
6	1	2	3		8			7
			5			2	4	
	6		8	3		1	2	
2	3							6
		9	2		7		8	
	8				5			
5			1		3	6	7	8
9		1		8		5		

Svår

9				7		3	1	
6					8			
	4			1			5	
	9	2				8		1
				2				4
	3	5		1				
	6				4	1		9
	1			5			7	
2				6				

Ordtrianglar

Gör så här:
Använd bokstäverna från raden över för att bilda ett nytt ord på nästa rad. Där finns också en ny bokstav som ska vara med i det nya ordet.

1

D	I	T
		S
	R	
		Ä
		A
	K	

2

T	A	K
		S
T		
	A	
		T
B		

Facit sudoku

5	8	4	1	6	3	2	7	9
3	7	3	2	5	6	1	4	8
9	1	2	4	7	8	5	3	6
2	9	6	3	5	1	8	7	4
7	4	3	5	8	1	6	7	9
1	8	6	2	9	7	5	3	4
8	6	1	7	9	2	5	4	3
3	4	7	1	6	9	2	5	8
6	5	1	3	2	8	9	4	7
9	2	8	4	7	5	3	1	6

Svår

9	7	1	6	8	4	5	3	2
5	2	4	1	9	3	6	7	8
3	8	6	7	2	5	4	1	9
1	4	9	2	6	7	3	8	5
2	3	8	4	5	1	7	9	6
7	6	5	8	3	9	1	2	4
8	9	3	5	7	6	2	4	1
6	1	2	3	4	8	9	5	7
4	5	7	9	1	2	8	6	3

Medel

3	2	8	4	5	9	7	1	6
9	4	7	1	6	2	3	8	5
5	1	6	3	7	8	9	2	4
1	6	4	5	9	3	2	7	8
2	3	9	7	8	6	5	4	1
7	8	5	2	4	1	6	3	9
8	5	3	6	1	7	4	9	2
6	9	2	8	3	4	1	5	7
4	7	1	9	2	5	8	6	3

Lätt

Facit ordtrianglar

A	B	S	T	R	A	K	T
K	R	A	T	I	A	S	
T	R	A	S	K	A		
S	T	A	R	K			
K	A	S	T				
T	A	K					

2

A	R	T	S	K	I	D	A
R	A	T	S	I	D	A	
D	I	S	T	R	A		
S	T	R	I	D			
I	D	S					
D	I	T					

1

Du missade väl inte tisdagstidningen?

Glöd – Ledare
Malin Bergendal

Gör naloxon receptfritt

”Om naloxon blev receptfritt skulle man inte behöva göra någon lagändring eller vänta in EUs läkemedelsverk. Det skulle bara vara att dela ut. Svårare än så behöver det inte vara.”

tidningensyre.se/nummer

Radar – Nyheter

Kommuner: Vi behöver fler flyktingar

En tvingande anvisningslag infördes förra året för att alla landets kommuner ska ta emot flyktingar. Men den har också lett till att en tredjedel av landets kommuner fått antalet anvisade flyktingar minskat, enligt preliminära siffror. Och flera kommuner, bland annat i Jämtlands län, ser inte positivt på detta, rapporterar SvD.

Dålig koll på asylsökande som dör

Under fjolåret dog 130 asylsökande i Sverige, varav 11 personer var under 18 år. Men ingen myndighet för statistik över dödsorsakerna och ingen vet hur många av dem som tagit sitt liv, skriver Aftonbladet.

Foto: Desmond Brown/IPS

Tomatodlingar vid gården Colesome på Antigua.

Höga kostnader för exportörer att uppfylla EU-krav

Länderna i den karibiska gemenskapen Caricom strävar efter att komma bort från att vara beroende av en enskild industri eller export av en enskild gröda. Men de uppger att det är allt svårare att ta sig in på den europeiska och den amerikanska marknaden med nya livsmedel.

Wallström öppnar för att runda Trump

USAs senat har godkänt klimatskeptikern Scott Pruitt som chef för miljömyndigheten EPA, något som oroar Sveriges utrikesminister Margot Wallström (S), rapporterar Sveriges Radio.

Emilio Morenatti/AP/TT

Över 5 000 tros ha mist livet på Medelhavet förra året.

74 döda migranter hittade i Libyen

Kropparna efter 74 omkomna migranter har hittats på en strand i närheten av staden al-Zawiya i västra Libyen, uppger Röda Korsets och Röda halvmånens internationella federation (IFRC) på Twitter.

Kommun varnade företag om granskning

Ett återvinningsföretag i Sverige misstänks för att ha skickat stora mängder plast till förbränning i en cementfabrik på Gotland, plast som egentligen skulle ha återvunnits. Det avslöjade Dagens Nyheter för en dryg vecka sedan.

Foto: Pontus Lunddahl/TT

Plastförpackningar som skulle återvinnas har skickats till förbränning i en cementfabrik.

Radar – Veckans nyhetsbild

Demonstrationen gick mot kustlinjen på Medelhavet.

160 000 flyktingvänner demonstrerade

Uppmot 160 000 spanjorer vandrade på lördagen genom Barcelona med tydliga budskap till den spanska regeringen: Håll era löften.

Klimatskeptikerna syns mer i medierna

De så kallade klimatskeptikerna har fått större utrymme i medierna det senaste året, jämfört med tidigare, enligt en ny rapport. Orsaken är i hög grad rapporteringen kring Donald Trump.

Havsisarnas polerna var i januari på rekordlåg nivå.

Rekordlåga havsisnivåer vid polerna

Havsisarna i Arktis och Antarktis var i januari på rekordlåg nivå, uppger FNs väderorganisation WMO. FNs klimatprogramschef David Carlson kallar minskningen för "extraordinär".

Glöd – Siri Holm

Livet med psykisk ohälsa

”Men vad händer om det inte finns något slut i tunneln? Vad händer med alla dem som inte fixar morgonspinning och heltidsjobb? Ska deras röster aldrig bli hörda?”

Siri Holm

Musiker och föreläsare, gästkrönikör i Syre

Zoom

Protester och oro dominerar USAs politiska klimat

En månad har gått sedan Donald Trump svors in som USAs president. De flesta presidenter brukar belönas med 30 dagars arbetsro, en så kallad "politisk smekmånad" av såväl väljare som medier - men få politiska processer har varit föremål för så mycket uppmärksamhet som Trumps intåg i Vita huset. Syres Klas Lundström är på plats i USA och rapporterar här om protester under namnet "Strike 4 democracy" och oron bland landets minoriteter.

”Skräcken och ovissheten kring vad som händer och vad som kommer hända härnäst har satt allt annat ur spel”

Demonstrationen är en del av "Strike 4 Democracy" och ägde rum simultant på ett hundratal platser runtom i USA.

Du läser alla artiklar som puffas för på detta uppslag på tidningensyre.se/nummer.

Du skapar som prenumerant ett konto genom att gå in på tidningensyre.se/lost-password. Får du problem mejla prenumeration@tidningensyre.se.

Glöd - Jerker Jansson

Ett frö till revolution

Solen är tillbaka och jag har börjat så. Vi har bara en liten balkong, men den ska fyllas med allehanda ätliga växter. Det är fascinerande hur mycket man kan odla på ett par kvadratmeter golv-yta, kombinerat med några balkonglådor - ett par av dem kan hålla en familj med sallad och färska kryddväxter det varma halvåret.

Medan jag letar krukor i källaren börjar jag fundera på ett av mitt yrkeslivs roligaste ögonblick - när jag fick däng på Svenska dagbladets ledarsida. Jag hade skrivit en krönika om att övergången från jordbrukssamhälle till industrialism inte ledde till mindre arbete, utan till mer. Jag har aldrig uttryckt åsikten att utveckling skulle vara dåligt, tvärtom, jag försökte bara i all enkelhet visa att kapitalismen snarare ledde till att fler människor jobbade mer än motsatsen. En övertaggad ledarskribent läste in massor av inbillade flumvånsteråsikter i min text och beskrev mig som någon slags Stalin i djurhud. Extremt underhållande.

Väl uppe från källaren rotar jag runt i köket. Mycket jag odlar köper jag inte fröer till. Jag samlar på mig från grejer jag käkar. Chili och tomater är självklara. I kryddhyllan finns massor av roliga fröer att så. Koriander, fänkål, dill. Om de inte är alldeles för gamla så gror de lydigt.

Antropologen Marshal D Sahlins visar i sin bok *Stoneage economics* hur varje övergång till en ny teknologisk nivå har lett till mer arbete. Mest för att det är ett jävla slit att hålla en allt större elit av drönare med överflöd, men också för att en snabbt växande befolkning ska födas på allt mindre yta.

Landsbygdens befolkning var inte särskilt intresserad av att flytta till städer och bruksorter. De visste att de skulle få slita ont och de var vana att leva ett liv i takt med naturens och årstidernas växlingar. Periodvis slet man hårt, men det fanns också långa perioder av vila. Nu skulle de jobba långa arbetsdagar alla dagar utom söndagar. Bo i mörka, små lägenheter. Svårt att få tid och möjlighet att odla eller samla mat när man lever ett sånt liv.

Inte för att folk på landsbygden alltid kåkade fräsch hipstermat, men det blev inte bättre i stan. Dels fanns där inte särskilt mycket bra råvaror, dels försvann snart traditionella kunskaper om vad man kunde plocka i naturen.

Medan jag blötlägger några gula ärtor för att de ska gro snabbare tänker jag på svinmållan som växer om hörnet. Det är en läckerhet som växer överallt. Färsk som sallad smakar den nöaktigt sött. Tillagad är den som spenat. Eftersom den är släkt med quinoa går fröna att torka och använda på samma sätt. Brännässlor, maskros, granskott, och olika bär växer också runt mig.

Det är inte bara av ekonomiska och kulinariska skäl som jag odlar och samlar växter. Jag ser det som en revolutionär handling i det lilla. Under kapitalismen är de flesta av oss trålar. Vi lever ur hand i mun, mellan löning och löning. Om allt skulle paja skulle de flesta människor bara ha mat för några dagar. Så jag försöker lära mig några ätliga växter varje år.

Nu väntar jag på varmare tider som ett barn väntar på julafton.

Svensk
kafékultur.

Nästan femti spänn
för en kaffe!?

Jerker Jansson
Författare, musiker,
beteendevetare och
fristående krönikör i Syre

